

Riktlinjer för etablering av elektroniska kommunikations- anläggningar inom Borgholms kommun

Antagen av kommunstyrelsen 2019-11-26 § 187

Innehållsförteckning

1	Bakgrund och samhällsnytta	3
2	Placering av mast och antenn.....	4
3	Utformning av mast och antenn.....	5
4	Tillgänglighet och drift.....	6
5	Bygglov.....	6
6	Arrendeavtal för upplåtelse av kommunens mark	8
7	Lagar att ta hänsyn till	9

1 Bakgrund och samhällsnytta

Att obehindrat kunna ringa och surfa via mobilnätet får en allt större betydelse i takt med att utbudet och användandet av digitala tjänster ökar. Tillgängliga och stabila mobila tjänster är numera en förutsättning för en fungerande vardag för medborgare och företag. I takt med att allmänhetens och samhällets användning av mobila tjänster ökar växer också behovet av nya master, antenner och sändare. Mobiloperatörerna gör stora satsningar på den femte generationens mobilnät samt uppgraderar befintliga basstationer för 4G-näten. Detta innebär att master och antenner blir ett allt vanligare inslag i vår närmiljö vilket samtidigt innebär att påverkan från dessa ur flera aspekter ökar. Precis som kraftledningslinjer och vindkraftverk kan påverka vackra utsikter kan även master och antenner upplevas som störande, även i gaturummet. Skyddsvärda friluftslivsområden och natur- och kulturmiljöer kan vara känsliga för ingrepp och förändringar. Det är därför viktigt att utreda de lokala förutsättningarna i varje enskilt fall.

I detta dokument sammanställs råd och riktlinjer för etablering av master och antenner inom Borgholms kommun. Ambitionen är att belysa operatörernas möjligheter och ansvar att bidra till en positiv upplevelse av landskap och stadsmiljö.

Riktlinjernas syfte är att:

- Underlätta för operatörerna i bygglovsprocessen.
- Bidra till samsyn kring frågor som berör utbyggnad/ändring av master och antenner i Borgholms kommun.
- Bidra till en harmonisk stads- och landskapsbild.
- Värna om natur- och kulturmiljövärden.

2 Placering av mast och antenn

Lokalisering av en mast eller antenn är en sammanvägning mellan bästa förhållande för operatören och de allmänna intressena. Kommunen förutsätter att de olika operatörerna samarbetar med varandra, kommunen, privata markägare och närboende om lämpliga mastplaceringar och i största möjliga mån använder befintliga master och byggnader.

Eftersom kommunikation i mobiltelefonisystem sker med radiovågor är det viktigt att gällande referensvärde på platser där allmänheten vistas inte överskrids. Se vidare i Strålsäkerhetsmyndighetens skrift: [Mobiler och master – information om radiofrekventa fält.](#)

Mobiloperatörerna har ansvar för att basstationerna placeras så att referensvärdet inte överskrids där allmänheten vistas. Kommunerna har ansvar för tillsynen och kontrollerar alltså att operatörerna håller sig till reglerna.

Placering av antenner på befintliga byggnader

Stads- och landskapsbilden är värdefull, såväl i utpekade natur- och kulturmiljöer som i natur och tätorter generellt. Synliga antenner ska därför helst placeras mot en byggnadsdel, till exempel mot en skorsten, för att inte var alltför iögonfallande och utstickande.

Placering av ny mast

Ny mast bör lokaliseras så att den kan samutnyttjas av flera operatörer. De bör i första hand placeras inom planlagt industriområde eller i anslutning till befintlig industriell anläggning och i stöd av befintlig vegetation.

Ny mast bör i möjligaste mån undvikas inom följande skyddsvärda områden:

- Områden som omfattas av områdesskydd enligt miljöbalken, till exempel Natura 2000-områden, naturreservat, strandskydd och biotopskydd.
- I närheten av häckningsplatser för hotade fågelarter och i flyttfågelsträck.
- I områden som är viktiga för friluftsliv och motion.
- Områden utpekade för bebyggelseutveckling enligt gällande översiktsplan med tillhörande fördjupningar.
- Stora opåverkade områden i enlighet med 3 kap 2 § miljöbalken.

Ny mast får inte placeras i:

- I trafikfarliga placeringar (ex inom vägarnas säkerhetszoner eller vid cirkulationsplatser). Denna bedömning görs vid bygglovsprövning.

Klimatanpassning

Nya master ska inte förläggas till områden som riskerar att översvämmas till följd av skyfall eller stigande havsnivåer.

3 Utformning av mast och antenn

För att master, antenner och sändare inte ska inverka negativt på landskapsbilden är det viktigt att de utformas utifrån platsens förutsättningar. Ta gärna kontakt med kommunens plan- och byggenhet i ett tidigt skede för att diskutera förslag på placering och utformning. Genom en tidig dialog underlättas och effektiviseras bygglovsprocessen.

Följande information är bra att redovisa i samband med en förfrågan:

- Beskrivning, vilken typ av anläggning (torn, mast, antenn) gäller det.
- Optimala platsen för denna anläggning.
- Illustration på hur långt anläggningen kan flyttas i förhållande till den optimala platsen.
- Redovisning av eventuella alternativa placeringar för anläggningen.
- Redovisning av andra master/sändare i närheten och hur samordning har skett med andra operatörer.
- Beskrivning av hur servicevägar ser ut och om det eventuellt finns någon uppställningsmöjlighet för servicefordon och teknikbodar.

Utformning av antenn på byggnad

Antenner på byggnader bör anpassas kulörmässigt till den byggnadsdel som finns i omedelbar anslutning till antennen. Kabeldragning ska i första hand ske invändigt i till exempel schakt eller utvändigt vid till exempel stuprör. Kabel, som dras synligt utanpå tak eller fasad, ska färgas med samma kulör som taket/fasaden. Begränsa håltagning i kulturhistoriska byggnader och lägg fästpunkter i pustade ytor och fogar som är lättare att återställa, istället för i synligt tegel, natursten och timmer.

Val och utformning av mast

Mast i form av fackverkskonstruktion lämpar sig i många fall men bör undvikas i känsliga miljöer samt i stadsmiljö. I dessa miljöer är istället en ostagad mast (monopole) att föredra. Om miljön är extra känslig kan en flagpole, som är lägre och smäckrare, eller antenner på belysningsstolpar vara mer lämpliga. Master med vajerstag bör undvikas helt eftersom de tar stor plats och utgör ett hot för fåglar

Utforma masten så att den upplevs så smäcker som möjligt. Låt antennerna sticka ut så lite som möjligt från masten och färga in dem i samma kulör som denna. Färgen anpassas efter var masten är placerad. Kan antennerna gömmas i masten är det bra. Masten bör inte ha utanpåliggande stege eftersom det gör masten klumpigare och mer teknisk i sin utformning.

Val och utformning av teknikanläggning

Till en mast krävs ytterligare teknisk utrustning för transmission, övervakning och kraftmatning. En så liten teknikanläggning som möjligt är att föredra. Välj därför teknikskåp i första hand. Ska flera operatörer samsas om masten är en teknikbod att föredra framför flera teknikskåp.

Teknikanläggningen ska utformas så att den smälter in i miljön både avseende kulör och gestaltning. Exempelvis kan gröna ytskikt såsom spaljéer med klätterväxter göra att boden bättre smälter in i närmiljön.

4 Tillgänglighet och drift

När du ska sätta upp en mastanläggning på, eller intill kommunal mark måste du ta hänsyn till följande. Det ska finnas en serviceväg till anläggningen så att operatören kan komma åt att sköta den. Det måste också finnas utrymme så att kommunens skötselentreprenör kan nå ytorna runt och bakom anläggningen.

Viktigt att tänka på när det gäller uppförandet av en ny mastanläggning är att stora träd inklusive deras kronor och rotsystem måste skyddas. Vägar för transporter och gående samt mast och teknikbodar inklusive grundläggningen måste placeras minst två meter utanför den så kallade droppzonen, det vill säga en tänkt cirkel utefter trädkronans diameter.

Operatör/arendator bär ansvaret för att anläggningen inte utgör någon fara för vare sig den enskilde eller för allmänheten.

5 Bygglov

Bygglov för uppförande av anläggningar som radio- och telemaster regleras i plan och byggförordningen. Antenner som är avsedda att placeras på befintliga byggnader kräver endast bygglov om de avsevärt påverkar byggnadens utseende, är tydligt exponerad i landskapsbilden eller om det finns bevarandeföreskrifter för bygganden. Nyuppförande eller flytt av befintlig mast är däremot bygglovspliktig då det har stor påverkan på omgivningen och utgör ett framträdande inslag i stads- och landskapsbilden.

Master är en del av den infrastruktur som tillgodoser ett av många allmänna intressen och ska därför vägas mot andra allmänna och enskilda intressen vid planering och lov.

Ansökan om bygglov för en mast inom detaljplan, prövas mot bestämmelserna i detaljplanen avseende placering och utformning. Vidare prövas om anläggningen är anpassad till stads- och landskapsbilden och natur- och kulturvärdena på platsen och om den utgör någon omgivningspåverkan som innebär fara för människors hälsa och säkerhet eller betydande olägenhet på annat sätt. En bygglovsprövning träffas även av varsamhetsreglerna i plan- och bygglagen. Det innebär att krav på varsamhet gäller för att bevara kulturhistoriska värden och övriga karaktäristiska miljövärden.

Master som ska placeras utanför område med detaljplan prövas mot bakgrund av de allmänna hänsynsreglerna i plan- och bygglagen mot vad som anges i kommunens översiktsplan.

Dispens eller särskilt tillstånd

För områden som omfattas av områdesskydd enligt miljöbalken krävs dispens eller särskilt tillstånd – till exempel Natura 2000-områden, naturreservat, strandskydd samt biotopsskydd. Dispens eller särskilt tillstånd söker du hos olika myndigheter beroende på vilket områdesskydd intrånget sker i.

Åtgärder som inte kräver dispens eller tillstånd men som innebär en väsentlig ändring av naturmiljön ska anmälas för samråd enligt 12 kap 6 § miljöbalken.

Områdesskydd	Dispens/tillstånd söks hos
Natura 2000-område	Länsstyrelsen
Naturreservat	Länsstyrelsen
Biotopsskydd	Länsstyrelsen
Fornlämningar	Länsstyrelsen
Strandskydd	Kommunledningsförvaltningen

Även andra tillstånd och dispenser kan krävas från till exempel Luftfartsverket och Försvarsmakten.

Bygglovprocessen

En ansökan om bygglov ska vara skriftlig och innehålla de ritningar, beskrivningar och andra uppgifter som behövs för prövningen.

Följande handlingar ska finnas i ansökan:

- Ansökningsblankett
- Situationsplan
- Fasadritningar och ritning för grundläggning
- Plan-, fasad- och sektionsritningar (för eventuell teknikbod)
- Kontrollplan

Vid prövning av bygglov för uppförande av master ska gällande lagstiftning följas och hänsyn till rådande rättspraxis tas. Nedan följer ett förtydligande av de bedömningsgrunder som gäller vid prövningar:

- Bedömning om placering av en anläggning ska ta hänsyn till både allmänna och enskilda intressen.
- Vid placering av en anläggning utanför detaljplan ska prövning ske om anläggningen är den mest lämpliga användningen på platsen, med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov.
- Anläggningen ska utformas och placeras på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen och intresset av en god helhetsverkan.

- Vid placering av en anläggning i ett bebyggelseområde ska områdets särskilda historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden skyddas. Tillägg i bebyggelsen ska göras varsamt så att befintliga karaktärsdrag respekteras och tillvaratas.
- Vid bedömning av utformning och material ska hänsyn tas till anläggningens användning och tekniska förutsättningar.

6 Arrendeavtal för upplåtelse av kommunens mark

När master och/eller teknikbodar ska placeras på kommunal mark ska även ett så kallat anläggningsarrende upprättas. Beviljat bygglov är en förutsättning för en eventuell markupplåtelse. Det är tillväxtenheten på kommunledningsförvaltningen som upprättar eventuella arrendeavtal. Upplåtelseperioder för arrendeavtal ska stå i proportion till investeringen och upplåtelseperioden avgörs i det enskilda fallet.

Den operatör som hyr in sig på annan operatörs anläggning bör kontakta tillväxtenheten för att få veta vad som gäller i arrendeavtalet.

Som arrendator ansvarar du för marken inom arrendeområdet. Om området inte är avgränsat med stängsel eller dylikt så ska du sköta marken i omedelbar anslutning till anläggningen. Du ansvarar också för att hålla anläggningen i vårdat skick.

7 Lagar att ta hänsyn till

Utöver kommunens riktlinjer finns det lagstiftning som påverkar var master och antenner får sättas upp.

Plan- och bygglagen, PBL (2010:900) och plan- och byggförordningen, PBF (2011:388).

En mobilmast kräver bygglov enligt 6 kap. 1 § p 5 plan- och byggförordningen. Observera att det är masten som kräver bygglov. Sändaren prövas bara som en del av masten. Om det bara är fråga om en liten anläggning som är avsedd endast för en viss fastighets behov krävs inte bygglov (6 kap. 2 § p 1 PBF).

Enligt 9 kap. 2 § 3c plan- och bygglagen, krävs det bygglov för ändring av byggnad om byggnadens yttre utseende påverkas avsevärt och byggnaden ligger i ett område med detaljplan. Bygglov ska ges om förutsättningarna för bygglov i 9 kap. 30-32 a §§ PBL är uppfyllda. 9 kap. 30 § gäller områden med detaljplan, medan 31 § gäller områden utan sådan plan. För att bygglov ska ges gäller det att fastigheten överensstämmer med eventuell detaljplan och att masten inte strider mot eventuell detaljplan eller eventuella områdesbestämmelser, samt att vissa krav på lokalisering, omgivningspåverkan och utformning är uppfyllda. Enligt 9 kap. 31 b § PBL får bygglov ges även för åtgärder som avviker från detaljplanen eller områdesbestämmelserna om avvikelsen är liten eller åtgärden är av begränsad omfattning och nödvändig för att området ska kunna användas eller bebyggas på ett ändamålsenligt sätt. Om genomförandetiden för detaljplanen har gått ut får, enligt 31 c §, bygglov för åtgärder som avviker från planen även ges om åtgärden är förenlig med detaljplanens syfte och tillgodoser ett angeläget gemensamt behov eller ett allmänt intresse, eller innebär en sådan annan användning av mark eller vatten som utgör ett lämpligt komplement till den användning som har bestämts i detaljplanen.

Byggnader, anläggningar, vissa tomter, allmänna platser och bebyggelseområden som är särskilt värdefulla från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt får inte förvanskas (8 kap. 13 § PBL). Även för sådana byggnader som inte är särskilt värdefulla ur dessa synpunkter gäller att ändringar ska utföras varsamt så att man tar hänsyn till byggnadens karaktärsdrag och tar till vara byggnadens tekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden (8 kap 17 § PBL).

Miljöbalken (1998:808).

Master är inte tillståndspliktiga enligt miljöbalken. Däremot innebär en mast oftast en väsentlig ändring av naturmiljön. Verksamheter som innebär en väsentlig ändring av naturmiljön ska anmälas för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken (MB). Det är den som vill uppföra masten som ska ta ställning till om masten i det enskilda fallet innebär en väsentlig ändring av naturmiljön.

Miljöbalkens mål och de allmänna hänsynsreglerna ska tillämpas vid samråd enligt 12 kap. 6 § MB. Beträffande master är den så kallade lokaliseringsprincipen i 2 kap. 4 § av central betydelse. Den som anmäler en mast för samråd ska i varje enskilt fall visa hur de allmänna hänsynsreglerna, särskilt lokaliseringsprincipen, beaktats.

Om masten är tänkt att placeras inom strandskyddsområde, biotopskyddsområde, naturreservat eller annat område som är skyddat enligt 7 kap. miljöbalken kan det krävas tillstånd eller dispens.

Kulturmiljölagen (1998:950)

För åtgärder inom ett fornlämningsområde, ett byggnadsminne eller ett kyrkligt kulturminne krävs det tillstånd från länsstyrelsen.

Ledningsrättslagen (1973:1144)

Genom ledningsrätt kan en markägare bli tvungen att upplåta mark till ledningar, master, antenner och liknande. Ledningsrätt bildas genom en lantmäteriförrättning.

Lag (2003:389) om elektronisk kommunikation

Enligt 4 kap. 14 § lagen om elektronisk kommunikation kan en operatör tvingas att upplåta sin mast även för andra operatörers antenner. Det är Post- och telestyrelsen som beslutar om sådana ålägganden.

Strålskyddslagen (1988:220)

Strålskyddslagen innehåller regler om den strålning som antennen ger upphov till.

Jordabalk (1970:994)

Jordabalken innehåller regler om arrende av mark.